

АКІЯН—НЕ ПЕРАШКОДА ДЛЯ ДРУЖБЫ

У мінулым годзе на нашым заводзе было створана мясцовае аддзяленне таварыства «СССР—Канада». У яго склад увайшлі рабочыя, тэхнолагі, канструктары, начальнікі цэхаў. Мне выпаў гонар быць старшынёй. Акрамя таго, я член рэспубліканскага таварыства «СССР—Канада».

Мэта нашага аддзялення — умацаванне дружбы паміж беларускімі аўтамабілебудавнікамі і канадцамі, развіццё культурных і эканамічных сувязей.

Не аднойчы Беларускі аўтамабільны завод наведвалі госці з Канады, члены таварыства «Канада—СССР». Яны знаёміліся з нашымі магутнымі самаваламі, прыходзілі ад іх у захапленне. З задавальненнем аглядалі наш малады, невялікі, але вельмі сучасны горад. Госці пабывалі ў Жодзінскай школе-інтэрнаце, пасябралі з беларускімі піянерамі. Многія канадцы перапісваюцца зараз з імі.

З візітам у адказ давалася пабываць летам гэтага года з групай савецкіх спецыялістаў у Канадзе і мне. Гэта паездка, прыёмы, сустрэчы былі сапраўды незабыўнымі. Усюды, куды б мы ні прыехалі, нас сустракалі вельмі цёпла, адчувалася, што нам вельмі рады. Мы пабывалі ў многіх гарадах, бачыліся з многімі людзьмі, і ўсе, гаварылі нам аб тым, што хочучы жыць ў міры і дружбе.

Як вядома, у Канадзе жыве многа эмігрантаў з Беларусі, Украіны і іншых рэспублік. Яны паехалі за мяжу яшчэ тады, калі аб развіцці прамысловасці, напрыклад, у Беларусі не магло быць і гаворкі. На шматлікіх прыёмах мы сустракаліся з нашымі суайчыннікамі. Яны прыгатавалі кожнае наша слова аб бацькаўшчыне. Суайчыннікі пазнаёміліся з рэктарам Віцебскага педагагічнага інстытута П. Е. Мядзведзевым, доктарам Г. А. Мядзведзевай. Мне здаецца, што ім таксама цікава было пазнаёміцца і са мной, дырэктарам аднаго з буйнейшых беларускіх заводаў. Яны гаварылі, што да апошняга часу дрэнна ведалі аб тых велізарных зменах, якія адбыліся на Радзіме. Якраз у час нашага знаходжання ў Канадзе ў космас паліцэла савецкая жанчына Валянціна Церашкова. Вялікая, добрая гордасць перапаўняла сэрцы нашых землякоў. Яны радаваліся ад душы поспехам свайго народа. Мы запрашалі прыехаць іх у госці і самім паглядзець, якой цудоўнай стала іх Беларусь.

У Канадзе мы сустрэліся са сваімі старымі знаёмымі. Гэта

Савецкая дэлегацыя наведвала завод кампаніі «Джэнерал Мотарс». Злева направа: член Таронцкага таварыства «Канада—СССР» С. Коулсан, супрацоўнік аддзела грамадскіх зносін Дон Сэндфорд, дырэктар Беларускага аўтамабільнага завода І. Сідаровіч, перакладчык з Таронта М. Папоў, дырэктар Віцебскага педагагічнага інстытута П. Мядзведзеў.

былі кіраўнік таварыства «Канада—СССР» у Брытанскай Калумбіі доктар Элсн Інгліс, член Таронцкага таварыства «Канада—СССР» С. Коулсан, рабочы Росе. Усе яны пабывалі ў Жодзіна, а зараз прымалі нас у сябе. Пан Коулсан прабываў з намі два дні і аказаў нам вялікую дапамогу ў час знаёмства з заводам кампаніі «Джэнерал Мотарс». Завод мае спадабыццё. На ім выдатная механізацыя і аўтаматызацыя вытворчасці. Рабочыя, якія працуюць тут, жывуць надрэнна. Яны добра зарабляюць, добра ўладкаваны. Шкада толькі, што і ў гэтай краіне ёсць беспрацоўныя.

У мяне была цікавая сустрэча з адным рабочым. Мы разгаварыліся з ім, і ён сказаў, што ўжо 17 год працуе грузчыкам. Мяне здзівіла, чаму так доўга ён займаецца некаваліфікаванай работай. Ён адказаў, што для таго, каб змяніць работу, трэба вучыцца. На вучобу патрэбны грошы, а акрамя таго, ён так стамляецца за доўгі працоўны дзень, што на вучобу ў яго ўжо не хапае сіл. У Савецкім Саюзе рабочы не змог бы так доўга працаваць грузчыкам. Гэта работа не патрабуе ніякай адукацыі, ніякіх ведаў. А ў нас непісьменных і не знойдзеш. Для вучобы рабочых ствараюцца ўсе ўмовы: бясплатнае навучанне, платныя водпускі на час экзаменацыйных сесій. Гэта

адна з характэрных асаблівасцей нашага грамадства.

На сустрэчы са студэнтамі хрысціянскага руху нам былі зададзены такія пытанні: ці ёсць свабода прафсаюзаў у СССР, ці вучуюць у савецкіх вучылішчах філасофію, ці могуць савецкія рабочыя аб'явіць забастоўку? Савецкі прафесар Міляйкоўскі прачытаў лекцыю аб жыцці нашай моладзі, адказаў на цэлы рад пытанняў. Ён сказаў, што нашы прафсаюзы маюць вялікія правы. Савецкія рабочыя могуць нават змяніць адміністрацыю завода, калі гэта патрэбна.

Аб сваёй паездцы па Канадзе я раскажу на вечары ў доме культуры нашага завода. Рабочых было вельмі многа. Я лічу, што гэта таксама сведчанне вялікай цікавасці да жыцця канадскага народа, праўдлівае дружбы і гарачай сімпатыі. Я вельмі падрабязна раскажу аб усім, што мы ўбачылі, перадаўшы прывітанні беларускім аўтамабілебудавнікам ад канадскіх сяброў. Мне задавалі мноства пытанняў, цікавіліся літаральна ўсім. У фае дома культуры была арганізавана выстаўка з жыцця Канады.

Цяпер сувязі нашы з канадскімі сябрамі не перарываюцца. Вось і зусім нядаўна прыйшоў з Канады ліст ад Георга Сміта.

«Дарагі сябра пан Сідаровіч!—піша Георг Сміт.—Здаецца,

прайшло ўжо многа часу, як я меў задавальненне быць у тваёй кампаніі. Гэта быў для мяне незабыўны час. А дзямі я пабыў маленькую татэмную статуэтку, выразаную індзейцамі Паўночна-Ванкуверскай рэ-

зервацыі. Уважліва азнаёміўшыся з ёю, я зразумеў, што гэта сапраўдны твор мастацтва. Я думаю, што ты або твой сын зацікавіцца гэтай рэччу і напэўнае яе з творамі мастацтва вашых паўночных майстроў. Да статуэткі я дадаю нейлонную кветку—сімвал нашай прывітальнасці. Гэта кветка к'зіла. Магчыма пан Сідаровіч жадае на дзець яе на сход таварыства «СССР—Канада». Я пасылаю таксама нашу нацыянальную эмблему—кляновы лісток. Спадзяюся, што гэтыя прадметы хоць трохі раскажуць аб маіх цёплых пачуццях да цябе і тваёй вялікай краіны. З найлепшымі пажаданнямі. Твой шчыры сябра Георг Сміт».

Такія пісьмы прыходзяць на завод часта. У сваю чаргу мы пішам аб сваіх поспехах і аб нашых людзях. Вельмі спадзяемся, што ў нас яшчэ будучы цыкавыя сустрэчы, што не аднойчы да нас прыедуць сябры з Атавы, Таронта, Вініпега, Ванкувера, што яшчэ не аднойчы і мы наведваем гэту цудоўную краіну.

І. СІДАРОВІЧ,
дырэктар Беларускага аўтамабільнага завода.

НОВЫЯ ПРАДПРЫЕМСТВЫ

Міністэрства вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў БССР вырашыла пабудаваць некалькі млынавых камбінатаў. Яны будуць узведзены ў Полацку, Асіповічах, Баранавічах і Калінінвічах. Апрача элеватараў і млыноў, на іх прадугледжаны і камбінормавыя цэхі. Скідзель і Смалявічы ў недалёкім будучым абагацяцца спецыяльнымі заводамі па вытворчасці камбінормаў.

«ДЫНАСТЫЯ» АКСАКАВЫХ

Сям'я Аксакавых каля паўтара стагоддзя служыць мастацтву. У першай паловіне мінулага стагоддзя жыві і працаваў выдатны рускі пісьменнік-рэаліст Сяргей Аксакаў. Літаратарамі і грамадскімі дзеячамі былі яго сыны Іван і Канстанцін.

Традыцыі сям'і прадоўжыў унук слаўтага пісьменніка, кампазітар Сяргей Аксакаў. Яму цяпер больш за семдзесят год. У юнацтве ён ведаў выдатных музычных дзеячоў: Рымскага-Корсакава, Скрабіна, Танеева, Рахманінава. Не раз ён сустракаўся з Шаляпіным, акампаніраваў Собінаву. У фарміраванні яго творчасці вялікую ролю адыгралі відныя музыканты — прафесар Ігумнаў і кампазітар Грачыннаў.

40 год Аксакаў пражывае ў Кітаі, быў прафесарам Шанхайскай кансерваторыі.

Цяпер кампазітар жыве ў Мінску. Ён многа працуе. Войнам Савецкай Арміі і партызанам, якія змагаліся ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, прысвечана яго сімфанічная паэма «У тураўскай пушчы», напісаная на вершы паэта Уладзіміра Дубоўкі. У мінулым годзе Аксакаў стварыў паэму для аркестра «Лясная казка». Яна навеяна матывамі вершаў Якуба Коласа.

Слухачы цёпла сустрэлі некалькі раманаў кампазітара на словы Пятра Прыходзькі, п'есы для віяланчэлі, фартэп'яна, скрыпкі, аркестра.

«Дынастыя» сям'і Аксакавых прадаўжаюць дачкі кампазітара: Ірына, якая заканчвае ў Мінску тэатральны інстытут, і Ольга, якая працуе ў музеі выяўленчага мастацтва.

Ігар ЦВЯРСКІ.

ІМЕМ ГЕРОЯ-ЗЕМЛЯКА

Пры фарміраванні Дняпра смерцю мужных загінуў капітан Андрэй Іосіфавіч Мельнікаў. Яму пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Сваяноў у капітана не было. Грамату Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР пераслалі ў калгас «Праўда» Кіраўскага раёна, дзе рос і выхоўваўся герой. Так і вісела яна ў праўдзінскай арцэлі каля дзесяці гадоў.

За гэты час незнавальна змянілася родная вёска Андрэя Мельнікава. Адрознілася з пелю, узмацнела грамадская гаспадарка. У цэнтры вёскі пабудавана буйнейшая ў рэспубліцы сельская гідрэлектрастанцыя. Вырас беларускі духавярхоўны будынак сярэдняй школы.

Нядаўна вучні звярнуліся ў райвыканком з хадзяніцтвам аб прысваенні школе імя іх вядомага земляка. Просьба выцягнула задаволенне. Раішнем вынікам райсавета дэпутатаў працоўных Чыгірынскай 11-гадовай школе прысвоена імя Героя Савецкага Саюза Андрэя Мельнікава.

Ва ўрачыстай абстаноўцы быў перададзены на захоўванне школе дакумент — Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

В. БЯРБЕГА.

НАД Бельскам раўлі самалёты, непадалёку нешта грывела, страліла. Нехта крыкнуў страшным голасам:

— Вайна!

Ірына Журава хутка апрагнула дзяцей, вывела іх на двор, а сёма пачала паспешліва пакаваць чамадан. Непакоілася за мужа, які з першымі стрэламі на граніцы пабег у сваю вайсковую частку.

Праз некаторы час Мікалай Максімавіч на мінутку забег дамоў.

— Збярэйся хутчэй, — сказаў ён жонцы, — Машына зараз прыздзе, паедзеш... Глядзі дзяцей, — і зноў знік.

Разам з іншымі сем'ямі афіцэраў Ірына з дзецьмі ўлілася ў патак бежанцаў, што накіроўваліся на ўсход. Груганамі фашысцкія самалёты кружыліся над шляхамі, паліваючы іх свіцковым дажджом. Пасля кожнага налёту на зямлі заставаліся трупы жанчын і дзяцей. Змучаны бесперапыннымі абстрэламі і спэкай, натоўп бежанцаў падышоў да Слоніма. Сюды ж падыходзілі і адступаючыя вайсковыя часці. Тысячы чалавек і мноства тэхнікі стоіліся ля пераправы праз раку Шчару. І зноў наліцелі фашысцкія бамбардзіроўшчыні. Схапіўшы Галіну і Жэню, Журава кінулася на зямлю, прыкрыўшы сабой дзяцей. Целыцы іх дрыжалі. Ад страху яны нават перасталі плакаць. А вакол рваліся бомбы, звінелі кулі...

ДЗЯКУЙ ВАМ,

Раптам Ірына адчула, што яе нечым апякло. Зрабілася мляска. Закруцілася, памутнела ў галаве...

Калі ачуныла, то ўбачыла, што яе кудысьці нясуць ваенныя. Яны спыталіся. Кожны штуршок няцярпым болям адбываўся ва ўсім целе. Яшчэ не ўцяміўшы ўсяго, што з ёй здарылася, Журава прыўзнялася, зірнула вакол, закрычала:

— Дзеці! Дзе мае дзеці? — і зноў страціла прытомнасць.

Апрытомнела яна праз некалькі дзён у бальніцы горада Дзяржынска, куды яе адвезлі чырвонаармейцы. Але Дзяржынск ужо быў заняты немцамі. Ныла рана. Але яшчэ больш балела душа. Дзе Галінка? Дзе Гея? Што з імі? Дзе муж? Ці жывы ён? Палявымі дарогамі, ляснымі сцежкамі дабралася Ірына да Беразіно, дзе жыла яе сястра. Думала, можа, там што разведзе пра дзяцей, пра мужа. Але што пачуеш, калі вакол такое робіцца...

Прабываўшы некаторы час у Беразіно, яна, не зважаючы на небяспеку, рушыла ў дарогу. Прабіраючыся ад вёскі да вёскі, пешшу ішла да Слоніма. Хацела пабываць на тым страшным месцы, дзе згубіла дзяцей. Колькі абышла навакольных вёсак, колькі людзей апытала — нідзе ніякіх слядоў.

Далёка ад Слоніма горад Бельск, ля самай заходняй граніцы. Але Журава дайшла туды. У яе душы тэлепа надзея, што дзеці вернуцца ў родны дом. Усю вайну жыла там, чакала, спадзявалася. Цяжка было здабываць сабе кавалак хлеба, але добрыя людзі не далі памерці з голаду.

У самотнай адзіноце дачкалася канца вайны. Вярнуліся дамоў салдаты. Колькі радасных сустрэч бачыла Ірына Канстанціна ў тыя дні. Толькі ён не было наго сустракаць. Паштальён прынес горкую вестку: у баях за свабоду Радзімы загінуў муж. Усё...

Пераехала Журава да сястры ў Беразіно, уладнавалася пра-

МОЖА ВЕДАЕЦЕ, ЛЮДЗІ?

Васіль Піскуноў

Савецкую Армію. У апошні раз бацьку я бачыў у 1941 годзе незадоўга да пачатку вайны. Хоць я быў у той час дзіцем, але да гэтага часу захаваў у сваёй памяці яго твар. Я ведаю цяпер таксама, што вайна застала нас у горадзе Беластоку. Нам удалося эвакуіравацца, а пра бацьку з таго часу нічога не ведаем. Мы лічылі яго без вестак прапаўшым. Радзіма паклапацілася або мне. Я скончыў інстытут і працоўна на спецыяльнасці.

І вось нядаўна ад знаёмых майго бацькі я даведаўся, што ён не загінуў, а ў першыя дні вайны трапіў у палон да фашыстаў. Як далей склаўся яго лёс, мне невядома, можа ён жыў і думае, што яго сям'я загінула. Мне вельмі хацелася б верыць у гэта. Можа хто-небудзь з нашых суайчыннікаў ведае пра майго бацьку? Вельмі прашу паведаміць мне аб гэтым. Мой адрас: БССР, гом. Мінск, вуліца Брэсцкая, дом 30, кв. 1. Ул. ПІСКУНОУ.

ТАЯ хата заўсёды стаіць перад вачыма, хоць яе ўжо даўно няма. Яна была не толькі старая, бо адразу будавалася з старога бярвення, але і на дзіва малая. Цяпер, з перспектывы часу, дзівуешся, як магло мясціца, жыць у ёй адзінаццаць душ сям'і. Але неяк жылося — вядома, больш з бядою. Вось у такой хатцы са сляпымі вокнамі давалося з'явіцца на свет і мне — і якраз у марозную ноч — 14 лістапада ст. стлыю (27 па новаму) 1903 года.

Памяць сцягае недзе да пятага года свайго жыцця, калі бацька мой служыў на чыгуны на станцыі Масты, недалёка ад Гродна, і разам з ім жылі і мы — маці і дзеці.

...Вайна выгнала нас з радзімы, і нашы вёскі рушылі на сваіх коніках з будамі на ўсход. Позняй восенню нас у Бабруйску пагрузілі ў таварныя вагоны (цяплюшкі), і праз месяц паўтара мы спыніліся ў самарскіх пушчых сняхгах.

...Калі скінулі цара Мікалая, на сяле пачаліся мітынгі, дэманстрацыі з чырвонымі сцягамі. Помню, у мяне ў гонар свабоды напісаўся верш, які пачынаўся так:

Флаги стройно, ревю
вьются
над свободною землей,
Звучно песни раздаются
В честь свободы дорогой.

У пачатку зімы 1921 года рушылі ехаць дахаты ў Заходнюю Беларусь. Пачалася новая цяжкая паласа жыцця. Лесапільны завод. Праца лесарубам. Увосень 1926 года я ўступіў

ехалі з першымі эшалонамі. Сярод іх — пасланцы Масквы, Ленінграда, Украіны, Кубані, Алма-Аты, прадстаўнікі трыццаці абласцей, краёў і рэспублік. З многімі з іх я зноў сустрэўся праз паўтара года, тады маладыя энтузіясты ехалі ў Маскву на першы злет цалінікаў. Паўтара года, праведзеныя імі ў стэпе, былі самым цяжкім. І мяне парадавалі расказы тых, з кім я сустрэкаўся ля першых эшалонаў.

Дзесяць цалінных гадоў — гэта дзесяць гадоў вялікага, вельмі цяжкага і цудоўнага жыцця. Учарашнія цалінапраходцы сёння майстры сваёй справы, маякі. На грудзях тысяч пакарыцеляў цаліны — ордэны і медалі СССР, залатыя і сярэбраныя медалі Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР.

...У Валянціны Быкавай — цалінай цэці сестры нябесных братоў — была заповітная мара сустрэцца з Валянцінай Нікалаевай-Церашковай. І яна сустрэлася з цалініцай космасу. Гэта было ў час маскоўскага Сусветнага кангрэсу жанчын. Валянціна Быкава была на гэтым форуме дэлегатка Цалінага краю. Пакаронай цаліне — дзесяць гадоў, гаварыла яна Валянціне Нікалаевай-Церашковай. Але мой край не стаў ад гэтага старэйшы. Цаліны край — гэта такое месца, якое з кожным годам маладзее, прыгажэе. Першае дзесяцігоддзе — гэта толькі разбег да яшчэ большага ўздыму эканомікі краю, выкліканага да жыцця воляй савецкіх людзей.

Н. ВАРАУ.

ПРАЗ ЖЫЦЦЁ

27 лістапада спаўняецца 60 год з дня нараджэння вядомага беларускага пісьменніка Піліпа Пестрака. Перажыўшы тварыцтва «Сустрэнемся на барыкадах», «Серадзібор», як і пазычаны, ведаюць не толькі чытачы ў Беларусі, але і нашы землякі за мяжой, па просьбе якіх мы не раз пасылалі кнігі П. Пестрака поштай. Таму мы выкажам думку і нашых сумленных землякоў за мяжой, калі пажадаем юбіляру здароўя і шмат гадоў плённай працы на ніве беларускай літаратуры. Ніжэй мы друкуюем радні, у якіх Піліп Сямёнавіч Пестрак раскажае пра сябе.

у Камуністычную партыю Заходняй Беларусі, якая працавала ў падполлі, праследавалася польскай буржуазнай уладай. Хутка пасля ўступлення ў КПЗБ стаў членам паятовага камітэта Грамады ў нашым мястэчку Косаве.

Праца ў камітэце Грамады стала для мяне вялікай аддушнай пасля пусткі і смутку ва ўмовах прыгнёту.

3 лютага 1927 года ў нашым Косаве адбылася камуністычная масавая дэманстрацыя. І мне давалося разам з таварышамі аддаць нейкую долю работы ў працэсе яе арганізацыі. Нельга не сказаць, напрыклад, і таго, што чырвоную тканіну для сцягоў было даручана купіць у краме мяне. Дэманстрацыя была арганізавана як прагэт супроць ліквідацыі Грамады.

...Пры разгоне дэманстрацыі наш камітэт быў арыштаваны. Гэта быў мой першы паход у турму. Спяраша ў Пружаны, а потым перапраўка ў Гродна. З таго часу ўсё жыццё аж да вызвалення (1939 г.) запоўнена было працоўнай падполлі, арыштамі і турмамі.

...Год пражыў у віленскай турме «Лукішкі». Там упершыню ў нелегальным нашым часопісе «Краты» быў надрукаваны, вядома, ад рукі, мой верш «Паэзія», «напісаны» ў памяці на этапных дарогах.

З «Лукішак» у 1936 годзе ў вялікім транспарце палітзняволеных прыехаў у гродзенскую турму, адкуль ужо не вывозілі

нікуды аж да 22 верасня 1939 года, — гэта значыць, да вызвалення.

...Калі Чырвоная Армія вызваліла вязняў фашызму з гродзенскай турмы, «ТК» ператварыўся ў рэвалюцыйны камітэт (рэўком), узяў пад сваю ахову горад і паралізаваў дзейнасць контррэвалюцыі.

Пасля стабілізацыі ўлады па выбарах у Народны сход Заходняй Беларусі і я быў абраны дэпутатам. Сход сабраўся ў Беластоку. Там была вылучана паўнамоцная камісія на сесію Вярхоўнага Савета СССР у Маскву. У складзе гэтай камісіі быў і я.

Пачалася Айчынная вайна. Пехатою адступаў на ўсход. Дайшоў да Лельчыцкага раёна былой Палескай вобласці і там спыніўся, бо ісці далей было ўжо немагчыма. Пайшоў у партызаны (Злучэнне Жытомірскай вобласці пад камандаваннем генерал-маёра Сабурова). Там прабываў сем месяцаў, працаваў у рэдакцыі партызанскай газеты, рэдактарам партызанскага часопіса. Па запатрабаванню ЦК КП(б)Б вылецеў у Маскву і быў прызначаны начальнікам Упраўлення па справах мастацтва БССР.

З 1946 па 1948 год працаваў у Інстытуце літаратуры Акадэміі навук БССР у якасці старшага навуковага супрацоўніка, а потым тры гады ў Саюзе пісьменнікаў БССР літкансультантам па прозе. З 1951 года займаюся толькі літаратурнай працай.

УЗНЯТЫЯ ЦАЛІНОЙ

Валянціну Быкаву на поўначы Казахстана называюць цалінай цэткай першай касманаўткі. У іх не толькі адно імя, але і шмат агульнага ў лёсе. Як і Нікалаева-Церашкова, Быкава — былая ткачыца. Адна была першай жанчынай на шляху да зорак, другая ператварала ў ворную зямлю ніколі не арашаныя кавальняныя стэпы.

Да прыезду на цаліну Валянціна Быкава жыла і працавала ў Ленінградзе, на камбінаце «Чырвоны маяк». Прычэпшчыца, трактарыст, памочнік брыгадзіра трактарнай брыгады, дэпутат Вярхоўнага Савета рэспублікі, слухачка школы кіруючых кадраў, а цяпер галоўны аграном саўгаса «Лясныя паланы» — вось вяхі цалінай біяграфіі «казахстанскай» ленінградкі.

Дзесяць гадоў... Невялікі, здавалася б, адрэзак часу. А тыя ж юнакі і дзяўчаты, што прыехалі на цаліну восемнаццацігадовымі, цяпер ужо ў паўтара раз старэйшыя. Многія першыя цалінапраходцы-кассамольцы сталі камуністамі. Былі халасцякі — цяпер бацькі, маюць свае сем'і. Людзі, якія не ведалі да прыезду на цаліну працы земляроба, ператварыліся ў сапраўдных трактарыстаў, камбайнераў, шафёраў.

У глыбіні паўночна-казахстанскага стэпу ляжыць невялікае возера Май-Балык. Упершыню цалінікі прыехалі сюды на пастаяннае жыхарства вясной 1954 года. Цяпер на берагах стэпавага аззіса, які калісьці

ляжаў на караваным шляху начэўнікаў, — вялікі пасёлак. У ім жывуць працаўнікі «Булаеўскага» саўгаса.

Аксакал Нурузбай Дзюсембін, мясцовы ўраджэнец, выехаў адсюль да асваення цаліны. Але да гэтага часу ён не верыць пісьмам сваіх сыноў і ўнукаў, якія пішуць яму аб бязмежных збожжавых нівах, гірляндах электрычных агнёў на берагах сівога возера. Гэту навіну ён называе казкай пра залатую рыбку, злоўленую ў Май-Балыку...

Стары па-свойму мае рацыю. Маладыя энтузіясты раскрылі найбагацейшую жытніцу. Толькі адзін саўгас «Булаеўскі» дае ў іншыя гады столькі збожжа, што яго на год дастаткова вялікаму прамысловому гораду. І такіх збожжавых фабрык у стэне, дзе рэдкасцю быў нават касцёр пастуха, — шмат. За два гады ў Паўночна-Казахстанскай вобласці ўзаралі цаліны ў два разы больш, чым яе асвоілі тут за стагоддзе, якое мінула з пачатку земляробства ў гэтым краі. Маладыя энтузіясты ператварылі ў збожжавыя нівы мільён трыста тысяч гектараў зямель. За дзесяць цалінных ураджаяў вобласць дала краіне чатырыста мільёнаў пудоў збожжа — у два разы больш, чым за папярэднія трыццаць гадоў, разам узятыя.

Мінуць гады і гады, але ні пакарыцелі, ні старажылы Паўночнага Казахстана, якія сустрэкалі навасельцаў, не забудуць памятнага 1954 года — пачатку гістарычнага наступлення на цаліну.

Як гэта было?

З кожнага пасажырскага поезда, які спыняўся тады ў Петрапаўлаўску і на іншых чыгуначных станцыях вобласці — Мамлютцы, Булаева, Кара-Гузэ, Смірнова, Кіялы, — неслася толькі што народжаная песня.

Едем мы, друзья, в дальние края,
Станем новоселами и ты и я...

Сустрэкалі паязды з навасельцамі штодзённа, а часам па некалькі разоў у суткі. На перонах палымнелі чырвоныя сцягі, транспаранты са словамі прывітанняў, ігралі аркестры. Тут жа, на чыгуначных станцыях, моладзь перасаджвалася на «трактарныя паязды» і ехала далей — у сёлы, бліжэй да заповітай цаліны. Такімі апорнымі пунктамі наступлення на кавальняны стэпы сталі старэйшыя саўгасы вобласці — «Чыстоўскі», «Узвышанскі», «Савецкі», «Прэснаўскі»...

Людзі ўзімалі цаліну, а цаліна ўзімала людзей. Гэтыя словы М. С. Хрушчова можна падмацаваць тысячамі прыкладаў.

У маіх запісных кніжках сотні прозвішчаў людзей, якія пры-

Ці няма міны на сценцы?

Асенняя раніца.

Фотаэцюд В. БАРАНОУСКАГА.

НОВАБУДОУЛІ ОРШЫ

У цэнтры Оршы вызваліўся ад будаўнічых рыштаванняў новы прыгожы трохпавярховы будынак. Гэта новы ўнівермаг. К канцу года ён уступіць у строй. Сёлета «ўраджайны год» у горадзе на новыя гандлёвыя прадпрыемствы. Уступілі ў строй сем новых магазінаў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты «Гелас Радзімы».